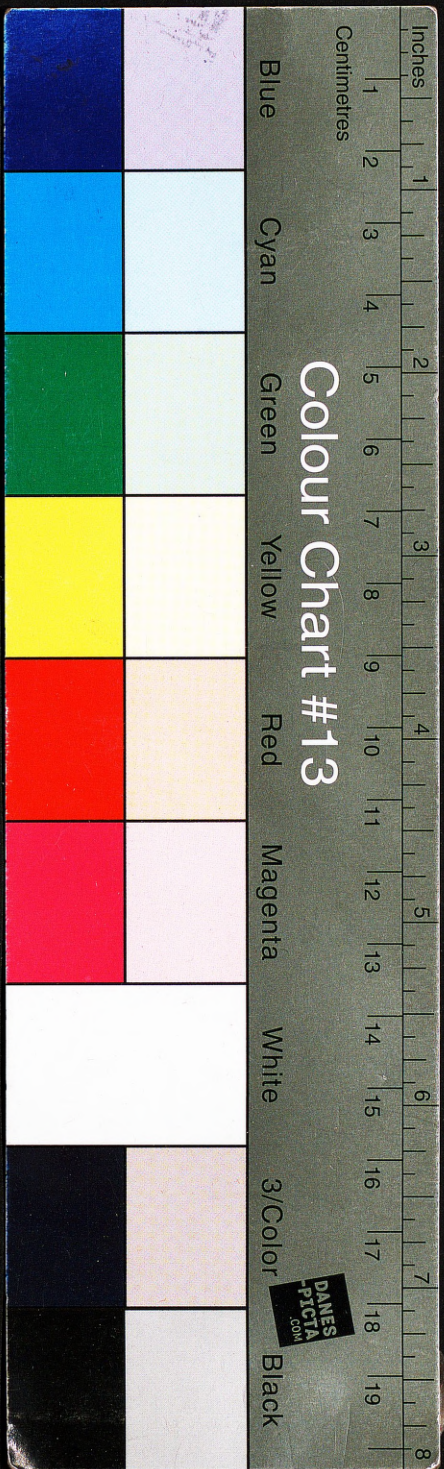
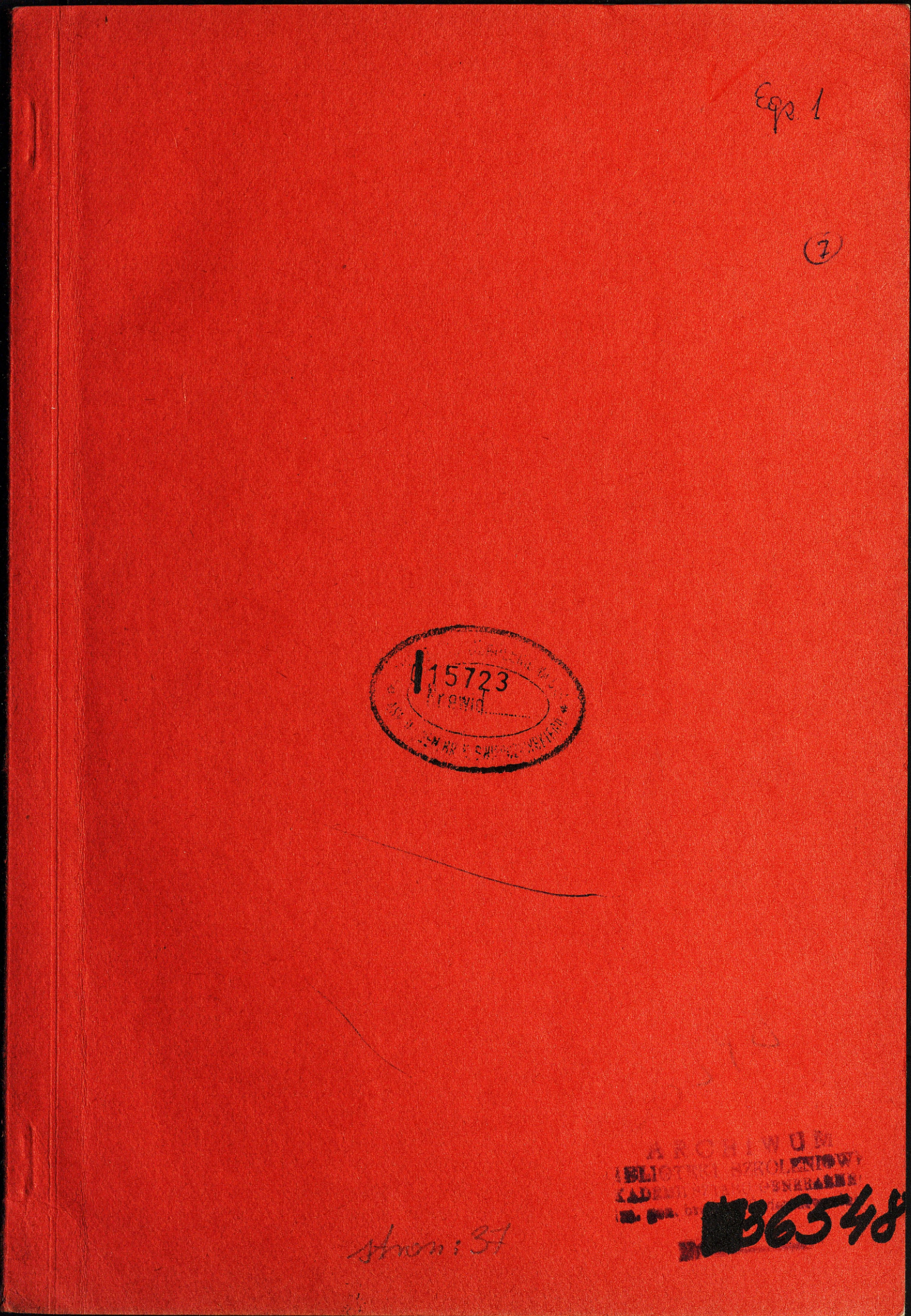
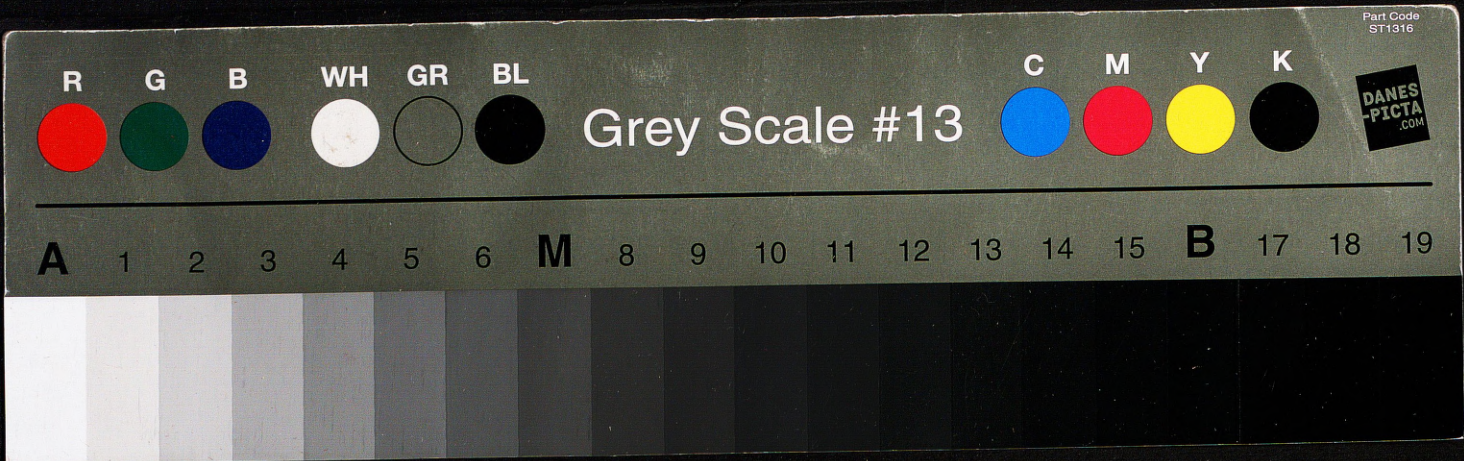

Egg 1

(7)

A. R. C. H. I. V. U. M.
 B. L. I. S. T. I. C. A. R. I. U. M.
 C. A. D. E. M. I. A. E.
 D. E. P. A. R. T. A. M. E. N. T. U. M.

36548

Prot. prot. 12657.

Egz. Nr. 1.

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1969 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
.....
podpis

R E F E R A T

na temat:

ZASADY GROMADZENIA I PRZYGOTOWANIA
MOBILIZACYJNEGO REZERW OSOBOWYCH ORAZ
ICH EWIDENCJA

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIA
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

036548

Z a g a d n i e n i a:

- I. Wstęp.
- II. Znaczenie rezerw osobowych we współczesnej wojnie.
- III. Potrzeby i zasady nagromadzenia wyszkolonych rezerw osobowych dla potrzeb Sił Zbrojnych.
- IV. Zasady wykorzystania i mobilizacyjnego przygotowania rezerw osobowych przeznaczonych na potrzeby Sił Zbrojnych.
- V. Podstawowe zasady prowadzenia ewidencji rezerw osobowych.
- VI. Zakończenie.

I. W s t ę p

Wojny współczesne są zarówno walką zbrojną, jak i ekonomiczną, a tym samym o przebiegu współczesnej wojny i jej końcowym wyniku decyduje potęga ekonomiczna i militarna krajów zaangażowanych w konflikcie zbrojnym, która zależy jest od wielu czynników, a zwłaszcza od rezerw ludzkich. Człowiek i jego walory osobiste, na przestrzeni całej historii wojen odgrywały decydującą rolę, która wraz z rozwojem techniki wojennej nie tylko nie maleje, lecz wzrasta jeszcze bardziej. Życie potwierdza całkowicie słuszność tych założeń a jednocześnie obala koncepcje doktrynalne niektórych pseudostrategów burżuazyjnych, którzy bezskutecznie usiłowali zredukować do minimum wpływ człowieka na charakter i przebieg współczesnej wojny. Przepowiednie więc jakoby przyszłe wojny można będzie wygrywać za pomocą mózgów elektronowych, przy minimalnym udziale człowieka nie wytrzymuje krytyki, czego dobitnym potwierdzeniem jest agresywna wojna narzucona przez imperializm amerykański narodowi wietnamskiemu.

Problem rezerw ludzkich zajmuje we współczesnych doktrynach wojennych czołowe miejsce i staje się problemem ogólnopństwowym, absorbującym coraz bardziej umysły nie tylko strategów wojskowych ale także umysły naukowców, działaczy politycznych, gospodarczych i społecznych.

W warunkach ustroju socjalistycznego, człowiek zajmuje centralne miejsce we wszystkich dziedzinach życia społecznego, co wynika z istoty i charakteru państwa ludowego i decydującej roli jaką zajmują w tej działalności masy ludowe.

Referat zawiera próbę uzasadnienia roli i znaczenia rezerw osobowych we współczesnej wojnie, przedstawia w zarysach politykę Sztabu Generalnego w zakresie przygotowania i gromadzenia rezerw osobowych dla potrzeb mobilizacyjnych i wojennych sił zbrojnych oraz potrzeb gospodarki narodowej z wyeksponowaniem form i metod szkolenia tych rezerw

oraz ich ewidencyjnego ujęcia. Jest to jednocześnie próba obiektywnego przedstawienia wysiłku Sztabu Generalnego, sztabów OW i terenowych sztabów wojskowych przy jednoczesnym zaangażowaniu organów administracji państwowej w umocnieniu zdolności obronnej kraju.

II. Znaczenie rezerw osobowych we współczesnej wojnie.

Jak już wspominałem na wstępie potęgą ekonomiczną i militarną krajów zależna jest przede wszystkim od rezerw ludzkich, których ilość i jakość decyduje o stopniu zabezpieczenia potrzeb wojennych sił zbrojnych, określają możliwość zapewnienia siły roboczej gospodarce narodowej, a tym samym wielkość produkcji wojennej i tempo jej rozwoju. Coraz większego znaczenia nabiera tu poziom ogólnej kultury narodu, jego rozwój intelektualny oraz stan moralno-polityczny, a więc wszystkie te wartości, które w decydujący sposób wpływają na rozwój nauki i techniki oraz na tempo i wzrost wydajności pracy. Stan rezerw siły roboczej wpływa na postęp wojskowo-techniczny oraz na zdolność przemysłu do opanowania w krótkim czasie produkcji nowych rodzajów skomplikowanej techniki bojowej.

Rezerwy ludzkie stanowią również istotny wskaźnik potencjału wojennego i wywierają bezpośredni wpływ na militarne możliwości państw uczestniczących w wojnie oraz na przebieg i wynik walki zbrojnej.

Jednym słowem wojna współczesna wymaga ludzi zarówno do prowadzenia walki jak i do jej materialnego przygotowania i zabezpieczenia. Im środki prowadzenia wojny są doskonalsze to przy odpowiedniej ich powszechności, tym większa jest ich rola, między innymi, w określaniu rozmiarów, miejsca i sposobu wykorzystania człowieka w wojnie. Wynika stąd, że im broń jest doskonalsza, to tym większa jest jej rola na polu walki w ogóle, a między innymi tym ściślej determinuje ona ilościowo i jakościowo rozmiary swej obsługi, a przez to rozmiary Sił Zbrojnych w ogóle. Jednocześnie im więcej broń jest potrzebna, im jest ona doskonalsza tym większe pochłania przy swej produkcji materialne i osobowe siły i środki i tym ściślej określa ilość i jakość niezbędnego na zapleczu zaopatrzenia wojennego.

W ten sposób siłą samego rozwoju środków prowadzenia walki wojna wciąga w swą orbitę określone masy ludzkie i dokonuje ich podziału między różne potrzeby wojny, składające się na front i zaplecze. Pomimo ogromnego znaczenia jakie odgrywają techniczne środki prowadzenia wojny to jednak bez względu na stan i poziom rozwoju techniki wojennej sama w sobie jest ona czymś martwym - zwyciężają bowiem ludzie, którzy tą techniką dysponują i którzy po mistrzowku nią władają.

Dlatego też w ramach współczesnego charakteru wojny szczególnego znaczenia nabiera posiadanie odpowiedniej ilości wszechstronnie wyszkolonych rezerw osobowych dla zabezpieczenia potrzeb Sił Zbrojnych.

Zródłem tworzenia rezerw osobowych są:

1/ w zakresie rezerw oficerów:

- oficerowie zwolnieni z zawodowej służby wojskowej,
- absolwenci studiów wojskowych szkół wyższych,
- absolwenci kursów oficerów politycznych rezerwy rekrutujących się z chorążych, podoficerów i szeregowców rezerwy spośród cywilnego aktywu partyjnego, posiadający ukończone minimum średnie wykształcenie,
- w uzasadnionych przypadkach - również absolwenci kursów oficerskich, rekrutujący się z podoficerów i szeregowców rezerwy z wyższym wykształceniem cywilnym przydatnym w danej specjalności wojskowej,

2/ w zakresie rezerw chorążych:

- chorążowie zwolnieni z zawodowej służby wojskowej,
- absolwenci kursów chorążych organizowanych w ramach zasadniczej służby wojskowej,
- absolwenci sekcji wojskowych studiów nauczycielskich,
- absolwenci kursów chorążych rezerwy organizowanych w ramach ćwiczeń wojskowych,
- absolwenci kursów chorążych rezerwy organizowanych w zakładach pracy oraz systemem doraźnym poza godzinami pra

3/ w zakresie rezerw podoficerów i szeregowców:

- podoficerowie i szeregowcy rezerwy po odbyciu stosownego przeszkolenia w ramach zasadniczej służby wojskowej, wojskowego szkolenia poborowych oraz szkolenia poborowych w formacjach samoobrony,
- podoficerowie i szeregowcy po odbyciu stosownego przeszkolenia wojskowego w ramach długoterminowych ćwiczeń wojskowych,
- szeregowcy rezerwy, którym specjalności wojskowe nadano na podstawie niektórych - przydatnych dla wojska - zawodów cywilnych.

Podkreślić jednak należy, że zasadniczym elementem przygotowania i wyszkolenia w okresie pokoju określonej ilości rezerw osobowych jest służba wojskowa.

Zasoby rezerw wojskowych dzielą się na:

1. Rezerwy sił zbrojnych, składające się z rezerw poszczególnych rodzajów wojsk jak: wojska lądowe, lotnicze, WOPK, wewnętrzne, powietrzno-desantowe, desantowe i marynarka wojenna, które z kolei dzielą się na:

- a/ rezerwy posiadające przydziały mobilizacyjne do sił zbrojnych,
- b/ rezerwy przeznaczone na uzupełnienia potrzeb sił zbrojnych w czasie wojny.

Do rezerw osobowych Sił Zbrojnych zaliczamy:

a/ oficerów, chorążych i podchorążych rezerwy:

- mężczyźni w wieku do 40 lat życia w pionie dowódczo-sztabowym, do 45 lat w pionie technicznym oraz do 50 lat życia w pionie służby zdrowia,
- kobiety do 40 lat, a w pionie służby zdrowia do 50 lat życia.

b/ podoficerów i szeregowców rezerwy w wieku do 40 lat a kierowców do 45 lat życia - wyszkolonych, którym specjalności wojskowe nadano na podstawie kwalifikacji nabytych w ramach służby wojskowej oraz niewyszkolonych, którym specjalności wojskowe nadano na podstawie niektórych zawodów cywilnych przydatnych w wojsku,

c/ kobiety do 40 lat życia - posiadające kwalifikacje przydatne do służby wojskowej i przeniesione do rezerwy

2. Rezerwy gospodarki narodowej i obrony terytorialnej, które działają się na:

a/ rezerwy zwolnione od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej /reklamowane/, przeznaczone dla zabezpieczenia w czasie wojny:

- normalnej działalności organów władzy i administracji państwowej,
- ciągłości produkcji w zakładach pracy,

b/ rezerwy posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do:

- jednostek przewidzianych do militaryzacji, które po objęciu ich militaryzacją zostaną przydzielone do Sił Zbrojnych,
- jednostek przewidzianych do militaryzacji - podległych lub nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych,
- terenowych oddziałów samoobrony na stanowiska dowódcze i instruktorskie,

c/ pozostałe rezerwy przewidziane a nie zaangażowane w obronie terytorialnej.

Do rezerw tych zaliczamy pozostałych oficerów, chorążych, podchorążych, podoficerów iszeregowców /mężczyzn i kobiet/ podlegających powszechnemu obowiązkowi obrony i nie zaliczonych do rezerw Sił Zbrojnych.

Na żołnierzach rezerwy w ogóle, a w szczególności na żołnierzach zaliczonych do rezerw osobowych sił Zbrojnych ciąży szereg obowiązków, które nakłada Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL oraz zarządzenia wykonawcze do tej ustawy. Do podstawowych obowiązków żołnierzy rezerwy zaliczyć m.in. następujące:

- ogólny obowiązek meldunkowy dla celów obrony,
- szczególny obowiązek meldunkowy dla celów obrony, który dotyczy wyłącznie żołnierzy rezerwy będących na przydziałach mobilizacyjnych,

- zgłoszenie się na każde wezwanie w organach administracji wojskowej i organach administracji państwowej w sprawach związanych z powszechnym obowiązkiem obrony,
- zgłoszenie ~~xi~~ zmian zachodzących w stanie zdrowia /rzutu-
jących na zmianę kategorii zdrowia/ w zakresie zdobycia nowej
kwalifikacji - zawodów cywilnych. Ponadto oficerowie rezerwy
obowiązani są zgłaszać zmiany dotyczące miejsca pracy i za-
wanego stanowiska, a kobiety o zajściu w ciążę i urodzeniu
dziecka,
- właściwe przechowywanie i konserwacja umundurowania o ile
takie zostało rezerwistom wydane do domu.

Na czym polega spełnianie przez żołnierzy rezerwy ogólnego
i szczególnego obowiązku meldunkowego dla celów obrony będzie
mowa w dalszej części referatu poświęconej omówieniu zasad
prowadzenia ewidencji rezerw osobowych.

III. Potrzeby i zasady nagromadzania wyszkolonych rezerw osobowych dla potrzeb Sił Zbrojnych.

Z uwagi na ekonomiczne skutki związane z utrzy-
mowaniem w czasie pokoju licznych armii, poszczególne państwa
coraz powszechniej przechodzą na tak zwany system skadrowany.
W związku z tym zachodzi konieczność p-rzygotowania stosunko-
wo dużej ilości wyszkolonych rezerw osobowych niezbędnych do
zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia w razie konfliktu
zbrojnego.

Zagadnienie uzupełnienia sił zbrojnych nie koń-
czy się jednak na ich jednorazowym ukompletowaniu i rozwinięciu.
Wchłaniać one będą poważne ilości rezerw ludzkich w wyniku i
szybkiej rozbudowy w okresie wojny oraz w skutek ponoszonych
strat, które napewno będą o wiele wyższe niż straty ponoszono
w dwu poprzednich wojnach światowych, a trzeba przyznać, że
straty te nie były małe, bo wynosiły: w pierwszej wojnie świ-
towej - 10 milionów zabitych, 20 milionów rannych oraz 6 mil-
ionów zaginionych i wziętych do niewoli, natomiast w drugiej wo-
nie światowej straty te były pięciokrotnie większe.

Tak więc by zabezpieczyć w pełni potrzeby sił zbrojnych w celu ich mobilizacyjnego rozwinięcia do rozmiarów przewidzianych na czas wojny oraz zapewnić ciągłość bieżącego ich uzupełniania w czasie wojny zachodzi nieodzowna potrzeba nagromadzania w czasie pokoju niezbędnej ilości wyszkolonych rezerw osobowych. Właściwe rozmieszczenie tych rezerw wokół baz mobilizacyjnych, ich ilość i jakość stanowią zasadniczy element w sprawnym przeprowadzeniu mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, a tym samym i osiągnięcia przez nie gotowości bojowej. Szybkość realizowania przedsięwzięć mobilizacyjnych polega na sprawnym powiadamianiu wszystkich szczebli dowodzenia o zarządzeniu mobilizacji oraz żołnierzy rezerwy, będący na przydziałach mobilizacyjnych, o konieczności natychmiastowego zgłoszenia się oraz szybkim ich stawiennictwie w określonych jednostkach wojskowych, jak również sprawnego przyjęcia przez te jednostki, niezbędnych rezerw osobowych dla uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych.

W tej sytuacji sprawne przeprowadzenie mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych uzależnione jest przede wszystkim od spełnienia warunku terytorialnego zaspokojenia potrzeb mobilizacyjnych, którego istotą jest planowe nagromadzanie wyszkolonych rezerw dla poszczególnych jednostek w granicach jednego lub kilku najbliższych powiatów.

Zagadnienie terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych dla potrzeb mobilizacyjnych zapoczątkowane zostało w 1960 r. Na szerszą skalę problem ten podjęty został w 1965 a przede wszystkim w 1966 r., który polegał na wypracowaniu wprowadzeniu w życie odpowiednich zasad w zakresie terytorialnego gromadzenia rezerw podoficerów i szeregowców rezerwy. Zasady te polegają na powoływaniu poborowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej terytorialnie to znaczy w pierwszej kolejności z miejscowości w której stacjonuje jednostka mobilizująca a następnie z innych miejscowości danego powiatu. W razie niemożliwości przeszkolenia poborowych w określonych specjalnościach wojskowych w jednostkach dyslokowanych w miejscu ich zamieszkania lub na terenie ich powiatu /PSZW/ wówczas poborowych powołuje się do odbycia zasadniczej służby wojskowej

eksterytorialnie do jednostek o tym samym profilu szkolenia, a po ich zwolnieniu z zasadniczej służby wojskowej wykorzystuje się terytorialnie na uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych

Poborowych z obszarów na których nie występują potrzeby terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych, powołuje się przede wszystkim do jednostek wojskowych o pełnych stanach osobowych, a po zwolnieniu do rezerwy wykorzystuje się do mobilizacyjnego rozwijania jednostek o długim okresie formowania lub przeznacza się do bieżącego uzupełniania potrzeb sił zbrojnych w czasie wojny.

Nieco odmienny jest sposób gromadzenia rezerw oficerów. Jak wiemy głównym źródłem ich tworzenia i corocznego zwiększania są absolwenci studium wojskowych wyższych uczelni. Terytorialnie rozmieszczenie tych zasobów w znacznym stopniu uzależnione jest jednak od lokalizacji tych uczelni, co nie zawsze pokrywa się z potrzebami terytorialnego gromadzenia rezerw stosownie do potrzeb planu mobilizacyjnego. Ponadto większość tych absolwentów osiedla się w dużych miastach, ośrodkach przemysłowych i stolicy kraju. W celu poprawienia sytuacji w tym zakresie stosuje się dalsze rozszerzanie liczby specjalności wojskowych szkolonych na poszczególnych studiach wojskowych, organizowanych kursów chorążych przewidzianych na młodszych dowódców, na których szkoleni są podoficerowie zasadniczej służby wojskowej lub podoficerowie rezerwy mający wykształcenie średnie i zamieszkujący regiony gdzie występują braki mobilizacyjne. Ponadto mianowanie w uzasadnionych przypadkach, na stopnie oficerskie, po odpowiednim przeszkoleniu, podoficerów rezerwy mających wyższe wykształcenie.

Ważnym elementem według przyjętych zasad terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych /szczególnie w odniesieniu do oficerów rezerwy/, jest przekwalifikowywanie żołnierzy rezerwy do tak zwanych "deficytowych" specjalności wojskowych w ramach ćwiczeń wojskowych.

Do przekwalifikowywania wykorzystuje się żołnierzy rezerwy stanowiących nadwyżki w stosunku do potrzeb mobilizacyjnych w danym rejonie i posiadających specjalności nie wymagające szkolenia od podstaw t.zn. z danej grupy specjalności wojskowych lub posiadających kwalifikacje cywilne przydatne w wojsku, co przy stosunkowo niewielkim okresie szkolenia pozwala na przygotowanie rezerwistów do pełnienia obowiązków na określonych dla nich stanowiskach /funkcjach/ w czasie wojny.

Realizacja założeń terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych jest procesem ciągłym, ponieważ wielkość zasobów określonych obszarów, rejonów nie jest stała i ulega zmianie zarówno w miarę starzenia się rezerwistów poszczególnych roczników, zmian organizacyjnych i dyslokacyjnych jednostek wojskowych, które mają być formowane z określonych zasobów rezerw osobowych jak również ruchu ludności. Okresowe zakłócenia w terytorialnym gromadzeniu rezerw może również spowodować wprowadzenie na wyposażenie jednostek wojskowych nowego, bardziej skomplikowanego uzbrojenia lub innego bojowego sprzętu technicznego.

Realizacja założeń terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych oparta jest na perspektywicznych i rocznych planach opracowywanych na poszczególnych szczeblach dowodzenia. Podstawę do opracowywania tych planów stanowią:

- pełne terytorialne potrzeby mobilizacyjne,
- zasoby poborowych przeznaczonych na uzupełnienie jednostek sił zbrojnych,
- możliwości szkolenia poborowych w poszczególnych jednostkach wojskowych,
- potrzeby i możliwości w zakresie przekwalifikowania żołnierzy rezerwy w ramach ćwiczeń wojskowych, do tzw. "deficytowych" specjalności wojskowych,
- przewidywane zamierzenia organizacyjne i dyslokacyjne jednostek wojskowych, mające wpływ na terytorialne gromadzenie rezerw osobowych dla potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych.

W terytorialnym gromadzeniu rezerw osobowych są zaangażowane wszystkie organy odpowiedzialne za uzupełnienie sił zbrojnych rezerwami aż do powiatowego sztabu wojkowego włącznie:

Sztab Generalny jako centralny organ wykonawczy resortu obrony, koordynuje całokształt prac związanych z terytorialnym gromadzeniem rezerw osobowych dla mobilizacyjnych i wojennych potrzeb Sił Zbrojnych poprzez ustalanie między innymi globalnych potrzeb w tym zakresie, zadań mobilizacyjnych poszczególnych okręgów wojskowych i rodzajów sił zbrojnych, limitu powoływania poborowych do czynnej służby wojskowej i żołnierzy rezerwy do przeszkalania lub przekwalifikowywania w ramach ćwiczeń wojskowych itp.

Sztaby rodzajów sił zbrojnych, Inspektorat Obrony Terytorialnej oraz Dowództwo Zgrupowania Jednostek Zabezpieczenia MON opracowują zgodnie z potrzebami i przesyłają w określonych terminach do sztabów okręgów wojskowych - szczegółowe zapotrzebowania na uzupełnienia poborowymi podległych im jednostek oraz zapotrzebowania na przekwalifikowanie żołnierzy rezerwy do tzw. deficytowych specjalności wojskowych w ramach ćwiczeń wojskowych, w kontekście terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych dla potrzeb mobilizacyjnych podległych im jednostek. Natomiast szefostwa rodzajów wojsk i służb współdziałają ze sztabami okręgów w zakresie przygotowania - zgodnie z terytorialnymi potrzebami mobilizacyjnymi - żołnierzy rezerwy w tzw. "deficytowych" specjalnościach wojskowych, szczególnie w przypadkach w których sztaby okręgów wojskowych nie są w stanie nagromadzić odpowiedniej ilości rezerw przy aktualnie istniejących możliwościach szkoleniowych jednostek /organizowanie ośrodków i kursów szkoleniowych/.

Podstawowym ogniwem w zakresie planowania terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych dla potrzeb Sił Zbrojnych są sztaby okręgów wojskowych. Kierują one całokształtem prac związanych z terytorialnym gromadzeniem i wykorzystaniem rezerw osobowych na uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych niezależnie od ich podległości i przynależ-

ności do rodzaju Sił Zbrojnych, wojsk i służb. Ponadto sztaby okręgów wojskowych planują zasadnicze przedsięwzięcia szkoleniowe w celu stałego zwiększania zasobów wyszkolonych rezerw osobowych w poszczególnych rejonach mobilizacji jednostek wojskowych oraz koordynują całokształt prac realizowanych w tym zakresie przez podległe im wojewódzkie i powiatowe sztaby wojskowe. Współpracują również między sobą w zakresie szkolenia w ramach ustalonych limitów przez Sztab Generalny, ilości poborowych i rezerwistów w poszczególnych jednostkach wojskowych i określonych specjalnościach wojskowych.

Wojewódzkie sztaby wojskowe, w systemie mobilizacyjnego uzupełnienia Sił Zbrojnych, a tym samym w systemie terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych, spełniają rolę ogniwa pośredniego, koordynując realizację przedsięwzięć w tym zakresie, przez podległe powiatowe sztaby wojskowe, w województwach. Odpowiadają one za należyte ustalanie potrzeb i planowanie terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych na terenie poszczególnych PSZW.

Najbliższym ogniwem systemu terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych są powiatowe sztaby wojskowe i jednostki mobilizujące.

Powiatowe sztaby wojskowe odpowiadają bezpośrednio za ilościowe i jakościowe zaspokajanie potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych oraz kierowanie - zgodnie z potrzebami terytorialnego gromadzenia rezerw osobowych - poborowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej, a żołnierzy rezerwy do przekwalifikowywania w wymaganych specjalnościach wojskowych.

Jednostki mobilizujące ustalają potrzeby w zakresie ilości i rodzajów specjalistów niezbędnych do uzupełnienia jednostek mobilizowanych i przesyłają te dane powiatowym sztabom wojskowym oraz przeszkalają - w miarę możliwości - poborowych w specjalnościach proponowanych przez PSZW.

Planowe nagromadzenie wyszkolonych rezerw osobowych niezbędnych do terytorialnego uzupełniania potrzeb mobilizacyjnych Sił Zbrojnych, poprzez umiejętne wiązanie polityki wcielania poborowych i szkolenia rezerwistów z potrzebami mobilizacyjnymi, pozwoli na sprawne mobilizacyjne rozwinięcie całości Sił Zbrojnych i szybkie osiągnięcie przez nie pełnej gotowości bojowej. Pamiętać należy jednak - że terytorialność uzupełnienia będąca czynnikiem decydującym o szkodliwości mobilizacji powoduje nierównomierne, odpowiednio do dyslokacji jednostek, co w przypadku jakichkolwiek niedociągnięć w planowaniu może się stać wyczuwalne dla gospodarki narodowej już w czasie pokoju, podczas przeprowadzanych ćwiczeń, a zostani znaczenie spotęgowane w okresie mobilizacji.

IV. Zasady wykorzystania i mobilizacyjnego przygotowania REZERW osobowych przeznaczonych na potrzeby Sił Zbrojnych

Ważnym czynnikiem zapewniającym sprawność mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych oraz ich uzupełnienia w czasie wojny, jest między innymi należyte przygotowanie tych rezerw pod względem organizacyjnym. W tym celu rezerwy osobowe sił zbrojnych zostały podzielone na dwa rzuty:

- pierwszy rzut - obejmujący oficerów, chorążych i podchorążych rezerwy oraz podoficerów i szeregowców rezerwy posiadających przydziały mobilizacyjne do jednostek sił zbrojnych. Rezerwy pierwszego rzutu przeznaczone są więc na zabezpieczenie potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych, to jest na uzupełnienie różnicy wynikającej z etatów czasu pokojowego i wojennego jednostek wojskowych istniejących w czasie pokoju oraz na uzupełnienie pełnych potrzeb wynikających z etatów wojennych jednostek formowanych od nowa,
- drugi rzut - obejmujący oficerów, chorążych i podchorążych rezerwy oraz podoficerów i szeregowców rezerwy przeznaczonych na uzupełnienie potrzeb sił zbrojnych w czasie wojny.

Żołnierzom rezerwy przeznaczonym do pierwszego rzutu zostały wydane karty mobilizacyjne, które zobowiązują ich, w przypadku zarządzenia mobilizacji powszechnej, do natychmiastowego stawienia się w określonych jednostkach wojskowych. Natomiast w przypadku zarządzenia mobilizacji częściowej /ukrytej/ rezerwistom tym zostaną doręczone ponadto przygotowane już w czasie pokoju karty powołania. Rezerwy przeznaczone do drugiego rzutu są tylko wydzielone ewidencyjnie, którym w najbliższej perspektywie zamierza się również wydać określonego wzoru karty mobilizacyjne, które stanowić będą dla żołnierzy rezerwy pewnego rodzaju awizo, że zaliczeni są oni do rezerw sił zbrojnych i w każdej chwili mogą być powołani na ich uzupełnienie.

Zagadnienie przygotowania odpowiednich wyszkolonych rezerw osobowych niezbędnych do mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych ma zasadnicze znaczenie. Jest to szczególnie istotne, jeżeli weźmie się pod uwagę, że w wypadku wojny stany osobowe niektórych jednostek wojskowych będą zwiększone niejednokrotnie o 50-85 % żołnierzami rezerwy a szereg jednostek bojowych, zabezpieczenia bojowego, kwatermistrzowskich i innych będzie formowany od nowa. Stąd też wynika konieczność systematycznego szkolenia rezerw osobowych a szczególnie kadr dowódczych,

Rozpatrując problem uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych oraz potrzeb wojennych sił zbrojnych, uwzględniać należy jednak nie tylko ilościową, lecz również jakościową stronę tego zagadnienia, to znaczy potrzebę posiadania dużych liczebnie kontyngentów ludzkich doskonale władających skomplikowanym sprzętem wojennym. Wyszukolenie więc rezerw osobowych przeznaczonych na uzupełnienie mobilizacyjnych oraz wojennych potrzeb sił zbrojnych powinno odpowiadać wymaganiom współczesnej wojny. Wypływa to z szeregu okoliczności, do których przede wszystkim należą: po pierwsze skomplikowany charakter i szybki rozwój współczesnej techniki i uzbrojenia,

po drugie natężenie i manewrowość działań bojowych, po trzecie wzrastające znaczenie czynnika zaskoczenia i wagi początkowego okresu wojny.

Pojawienie się nowych środków walki i przemiany w sposobach prowadzenia działań wojennych wywołały również zmiany w organizacji wojsk, przy czym zmiany te w warunkach szybkiego postępu w technice wojennej następują nierównomiernie, skokami. Powstaje nowy stosunek ilościowy pomiędzy poszczególnymi rodzajami sił zbrojnych, wojsk i służb oraz wewnątrz związków taktycznych i operacyjnych i ulegają zmianie zapotrzebowania na specjalistów różnych kategorii.

Tak więc system przygotowanie i szkolenia rezerw osobowych powinien, przy minimalnych kosztach zapewnić wysoki poziom gotowości bojowej rezerw będących na przydziałach mobilizacyjnych jak również żołnierzy rezerwy niezbędnych do uzupełnienia strat w początkowym okresie wojny. Dlatego też stosownie do stale wzrastających wymagań operacyjno-obronnych szczególną uwagę zwraca się na przygotowanie i szkolenie rezerw na potrzeby mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk. Sprawa ta jest mocno zaakcentowana w nowej ustawie o powszechnym obowiązku obrony PRL.

Żołnierzy rezerwy szkoli się w zasadzie w jednostkach, do których mają przydziały mobilizacyjne. Wyjątek mogą stanowić żołnierze rezerwy przeznaczenia na potrzeby jednostek nowo formowanych w czasie mobilizacji oraz o specjalnościach wojskowych, w których obecnie nie ma możliwości szkolenia w istniejących jednostkach. Szkolenie tych żołnierzy organizuje się na szczeblu związku taktycznego względnie okręgu wojskowego lub rodzaju sił zbrojnych.

Ponadto przygotowanie i szkolenie rezerw osobowych odbywa się w terenowych i zakładowych oddziałach samoobrony, w ochotniczych hufcach pracy ZMS i ZMW, na studiach wojskowych przy wyższych uczelniach, w ośrodkach Ligi Obrony Kraju i w Aeroklubie PRL.

Szkolenie żołnierzy rezerwy w ramach wojska ma przede wszystkim na celu ugruntowanie ich wiadomości i doskonalenia umiejętności nabytych w poprzednim szkoleniu wojskowym. Idzie tu przede wszystkim o zapoznanie ich z nowym sprzętem bojowym, zasadami jego działania i sposobami użycia, ze zmianami zachodzącymi w regulaminach i instrukcjach wojskowych oraz doskonalenie w wykonywaniu obowiązków funkcyjnych w składzie pododdziałów /oddziałów/ poszczególnych rodzajów wojsk i służb.

Aktualnie stosuje się następujące formy i rodzaje ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy:

- 1/ Ćwiczenia jednodniowe /kilkugodzinne/ przeprowadzane w dniach ustawowo wolnych lub w czasie wolnym od pracy. Na tego rodzaju ćwiczeniach powołuje się żołnierzy rezerwy do 1-woch razy w ciągu roku, przy czym powołanie to może być dokonane w trybie alarmowym lub zwyczajnym. W trybie alarmowym, to jest z natychmiastowym terminem stawienia, dotyczy w zasadzie żołnierzy rezerwy, którzy są zaliczeni do mobilizacyjnego rzutu alarmowego i dla których karty powołania są zdeponowane w jednostkach wojskowych. Doręczenie kart powołania dla tych rezerwistów i ewentualny dowóz ich do miejsca stawienia następuje siłami i środkami zainteresowanej jednostki wojskowej. Powołanie żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe w trybie zwyczajnym następuje w drodze doręczenia kart powołania przez właściwy PSZW co najmniej na 7 dni przed terminem stawienia żołnierza w jednostce wojskowej.

Zasadniczym celem szkolenia żołnierzy rezerwy w jednostkach wojskowych podczas jednodniowych ćwiczeń wojskowych organizowanych z powołaniem rezerwistów w trybie zwyczajnym jest:

- sprawdzenie kwalifikacji żołnierzy przed nadaniem im terytorialnych przydziałów mobilizacyjnych,
- zapoznanie żołnierzy z przydziałem mobilizacyjnym i zadaniami na czas mobilizacji oraz dopasowanie /wydanie/ umundurowania,

- zapoznanie z nowo wprowadzonym sprzętem technicznym /uzbrojeniem/,
- przeprowadzenie strzelań z broni strzeleckiej oraz systematycznych treningów z żołnierzami posiadającymi specjalności /funkcje/ o wysokich kwalifikacjach, jak również ćwiczeń pokazowych lub treningów dowódczo-sztabowych dla oficerów rezerwy.

Natomiast podczas ćwiczeń jednodniowych organizowanych w trybie alarmowym - sprawdzenie przede wszystkim terminowości stawianictwa żołnierzy rezerwy oraz znajomości przez nich zadań na czas mobilizacji.

- 2/ Ćwiczenia krótkotrwałe trwające jednorazowo w zasadzie od 2 do 14 dni. W przypadku wyjazdu jednostki na poligon czas tych ćwiczeń może wynosić do 21 dni.

Ćwiczenia te dzielą się na doskonalące i mobilizacyjne.

Ćwiczenia doskonalące trwające jednorazowo jak już wspomnieliśmy do 14 dni są aktualnie najszerzej stosowaną formą szkolenia żołnierzy rezerwy. Głównym celem tych ćwiczeń jest przede wszystkim:

- gruntowne zapoznanie żołnierzy rezerwy z obsługiwaniem i użytkowaniem sprzętu bojowego i technicznego oraz zasadami jego wykorzystania,
- doskonalenie kwalifikacji żołnierzy w praktycznym wypełnianiu obowiązków funkcyjnych na określonych stanowiskach i funkcjach,
- odbycie strzelań z zasadniczego dla danej specjalności rodzaju uzbrojenia,
- przeprowadzenie ćwiczeń zgrywających z grupami specjalistów, załogami, pododdziałami i oddziałami.

- 3/ Ćwiczenia długotrwałe trwające ponad 30 dni lecz nie przekraczające jednorazowo 90 dni w ciągu roku. W ramach tych ćwiczeń przeszkala się oficerów, podchorążych i chorążych rezerwy na kursach przeszkolenia oraz przekwalifikowuje się podoficerów i szeregowców rezerwy do tak zwanych specjalności "deficytowych" dla zbilansowania terytorialnych potrzeb mobilizacyjnych.

Podczas długotrwałych ćwiczeń wojskowych można również szkolić szeregowców rezerwy niewyszkolonych, którzy z różnych przyczyn nie odbyli zasadniczej służby wojskowej. Przy czym szkoleniem tym obejmuje się głównie rezerwistów posiadających zawody cywilne odpowiadające lub pokrewne specjalnościom wojskowym /kierowcy, personel kwatermistrzowski, służby zdrowia itp./.

Krótki czas trwania ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy nakłada na wszystkich dowódców obowiązek jak najbardziej efektywnego wykorzystania tego czasu. Winni oni zwracać uwagę na odpowiednio wczesne przygotowanie całokształtu spraw związanych z planowaniem, organizacją i zabezpieczeniem szkolenia żołnierzy rezerwy, ograniczając do minimum czas przeznaczony na czynności związane z przyjmowaniem i zwalnianiem żołnierzy rezerwy, wykorzystując maksymalnie wszystkie dni do właściwego szkolenia żołnierzy rezerwy oraz zapewnienia im właściwych warunków bytowych.

Należy nadmienić, że ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL oraz akty normatywne Ministra Obrony Narodowej wprowadzają obowiązek oraz ustalają zasady odbywania ćwiczeń wojskowych przez niektóre kategorie kobiet, o określonych kwalifikacjach przydatnych na uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych, które w pewnym zakresie realizowane są także w praktyce. Dotyczy to w zasadzie pomocniczego personelu zakładów leczniczych.

Jedną z najważniejszych form szkolenia i przygotowania kadry dowódczej oraz sztabów do sprawnego przeprowadzenia mobilizacji są ćwiczenia mobilizacyjne i mobilizacyjno-taktyczne. Ta forma ćwiczeń zapoczątkowana w roku 1967 i w następnych latach stosowana w coraz większym zakresie pozwoliła wypracować bardziej optymalny system mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk jak również zaangażować w szerokim zakresie siły i środki układu terytorialnego na rzecz zapewnienia szybkiego i sprawnego przeprowadzenia mobilizacji.

Ćwiczenia mobilizacyjne, trwające w zasadzie nie dłużej niż 3 dni, polegają na rozwinięciu jednostek do etatu wojennego. Mogą one być przeprowadzane z powołaniem żołnierzy rezerwy w trybie zwyczajnym, to jest z doręczeniem kart powołania na 7 dni przed terminem stawienia się żołnierzy rezerwy w jednostce lub w trybie alarmowym - przez doręczenie kart powołania siłami i środkami zainteresowanych jednostek i za pomocą akcji kurierskiej prezydiów rad narodowych,

Przy czym przy powoływaniu żołnierzy rezerwy w trybie alarmowym - przez doręczenie kart powołania siłami i środkami zainteresowanych jednostek i za pomocą akcji kurierskiej prezydiów rad narodowych.

Przy czym przy powoływaniu żołnierzy rezerwy w trybie alarmowym za pomocą akcji kurierskiej rad narodowych - dowóz rezerwistów do miejsc stawienia się następuje w sposób zorganizowany przy wykorzystaniu transportu w ramach świadczeń gospodarki narodowej na rzecz sił zbrojnych.

Głównym celem ćwiczeń mobilizacyjnych jest między innymi:

- konsekwentne wdrażanie w życie nowych założeń systemu mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych oraz dalsze prowadzenie prac badawczych nad doskonaleniem metod planowania mobilizacyjnego i techniki przeprowadzania mobilizacji jednostek w różnych i skomplikowanych warunkach,
- kompleksowe sprawdzenie realności założeń planu mobilizacyjnego oraz doskonalenie dowódców i sztabów w kierowaniu przebiegiem mobilizacyjnego rozwijania jednostek, sprawdzenie przydatności żołnierzy rezerwistów na przewidzianych przydziałami stanowiskach i funkcjach, jak również zgrywanie pododdziałów i jednostek w wykonywaniu określonych zadań,
- doskonalenie systemu powiadamiania o zarządzeniu mobilizacji p-oprzez sprawdzenie sposobu przekazywania odpowiednich sygnałów w ogniach od szczebla centralnego do prezydiów gromadzkich /równorzędnych/ rad narodowych włącznie, z praktycznym sprawdzeniem założeń dotyczących organizacji dowozu żołnierzy rezerwy do ustalonych miejs

stawieństwa,

- dalsze doskonalenie form organizacyjnych zmierzających do skracania terminów zakończenia mobilizacji przez poszczególne jednostki wojskowe w celu zyskania czasu na zgranie wszystkich elementów mających wpływ na szybkie osiągnięcie gotowości bojowej, zwracając szczególną uwagę na przyspieszenie powołania siłami i środkami jednostek mobilizacyjnych rzutów alarmowych,
- doskonalenie wypracowanych form wiązania mobilizacyjnego rozwijania jednostek wojskowych z ćwiczeniami sił i środków układu terytorialnego w zakresie zabezpieczenia przedsięwzięć mobilizacyjnych, wiążąc ćwiczenia mobilizacyjne jednostek z ćwiczeniami terenowych komitetów obrony,
- dalsze wzbogacanie treści ćwiczeń mobilizacyjno-taktycznych w elementy taktyczno-operacyjne, szczególnie w zakresie szybkiego i zorganizowanego wyjścia zmobilizowanych jednostek z garnizonów stałej dyslokacji, a następnie przerzutu ich na duże odległości i sprawnego wejścia do rejonów przyszłych działań, w jednolitym ugrupowaniu odpowiednio do sytuacji operacyjnej.

Omówione cele ćwiczeń nie wyczerpują w całości problematyki mobilizacyjnej na poszczególnych szczeblach. Cele te mogą być różne w zależności od konkretnych warunków i ogólnych zamierzeń planowanych do osiągnięcia w danym ćwiczeniu mobilizacyjnym.

Sposób powoływania na ćwiczenia mobilizacyjno-taktyczne jest podobny, to znaczy systemem zwyczajnym lub alarmowym z tym jednak, że czas trwania tych ćwiczeń jest dłuższy i może wynosić 14 dni i więcej.

W tego rodzaju ćwiczeniach zakłada się podobne cele jak w ćwiczeniu mobilizacyjnym, a ponadto udział zmobilizowanego oddziału /związku taktycznego/ w ćwiczeniu taktycznym połączonym ze strzelaniem amunicją bojową oraz wykonywaniem określonych zadań bojowych i specjalistycznych.

Należy nadmienić, że powoływanie żołnierzy rezerwy w trybie alarmowym, przy wykorzystaniu akcji kurierskiej rad narodowych może być stosowane tylko podczas organizowania ćwiczeń mobilizacyjnych lub mobilizacyjno-taktycznych, prowadzonych zgodnie z planem zatwierdzonym przez Ministra Obrony Narodowej.

Szkolenie żołnierzy rezerwy dla zabezpieczenia potrzeb mobilizacyjnych oraz potrzeb pierwszego okresu wojny ujęte jest w długofalowych planach szkolenia, które zgodnie z ustaleniami Sztabu Generalnego opracowywane są na okres trzech lat przez sztaby OW, rodzajów sił zbrojnych, Inspektorat OT oraz sztab Zgrupowania Jednostek zabezpieczenia MON za jednostki im podległe na podstawie oddolnych propozycji dowódców jednostek.

Długofalowy plan szkolenia żołnierzy rezerwy opracowuje się w celu skutecznego kierowania głównymi procesami szkolenia rezerw osobowych oraz terytorialnego gromadzenia tych rezerw dla celów mobilizacyjnych.

Zasadniczym dokumentem planistycznym, na podstawie, którego opracowuje się długofalowy plan szkolenia żołnierzy rezerwy jest bilans potrzeb w zakresie szkolenia, opracowywany przez dowódców jednostek mobilizujących. Bilans ten zawiera między innymi dane dotyczące: potrzeb mobilizacyjnych żołnierzy rezerwy z uwzględnieniem procentu zabezpieczenia stawiennictwa oraz sposobu uzupełnienia tych potrzeb oficerami, podoficerami i szeregowcami, stopnia wyszkolenia żołnierzy rezerwy mających przydziały mobilizacyjne z uwzględnieniem czasu przebywania w rezerwie, wieku żołnierzy rezerwy i terytorialności uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych. Prawidłowo opracowany bilans potrzeb pozwala ustalić ilu żołnierzy rezerwy i w jakich specjalnościach wojskowych należy przekwalifikować w celu likwidacji braków w terytorialnym uzupełnieniu potrzeb mobilizacyjnych, ilu żołnierzom rezerwy należałoby zmienić przydział mobilizacyjny ze względu na wiek oraz miejsca zamieszkania /mając na uwadze, że na przydziałach mobilizacyjnych powinni być rezerwiści młodzi i zamieszkujący w możliwie najbliższej miejsca postoju jednostki/, ilu żołnierzy

rezerwy należy doskonalić w ramach ćwiczeń wojskowych oraz w jakim stopniu warunki organizacyjno-szkoleniowe pozwalają zabezpieczyć potrzeby w zakresie przekwalifikowania i doskonalenia żołnierzy rezerwy.

Długofalowy plan szkolenia jest ściśle powiązany z planem szkolenia wojsk oraz planem rozwoju sił zbrojnych i podlega akceptacji przez Szefa Sztabu Generalnego.

Trzyletni plan szkolenia żołnierzy rezerwy stanowi między innymi podstawę do opracowania szczegółowych rocznych planów szkolenia, które są sporządzone przez dowódców jednostek, posiadających jak wiadomo najlepsze rozeznanie o stopniu wyszkolenia rezerw osobowych będących na przydziałach mobilizacyjnych w ich jednostkach. Plany te są korygowane przez dowódców ZT oraz podlegają zatwierdzeniu przez dowódców OW /równorzędnych/.

Roczny plan szkolenia żołnierzy rezerwy podobnie jak 3-letni jest również akceptowany przez Szefa Sztabu Generalnego.

Mając na względzie jak najbardziej celowe wykorzystanie przydzielonych środków materiałowych na szkolenie rezerwy osobowych, zrezygnowano z przeszkalań w ramach ćwiczeń wojskowych trwających dłużej niż jeden dzień nie-których żołnierzy rezerwy a mianowicie:

- podoficerów i szeregowców rezerwy w okresie 2 lat od czasu zwolnienia po odbyciu zasadniczej służby wojskowej w pełnym wymiarze, z wyjątkiem specjalistów posiadających przydziały mobilizacyjne na funkcje wymagające systematycznych tr-eningów na sprzęcie wojskowym, w celu sprawnego wykonywania zadań na wyznaczonych stanowiskach i funkcjach w obsadzie etatowej jednostki,
- podoficerów i szeregowców, którzy posiadają i wykonują zawody cywilne takie same lub zbliżone do specjalności wojskowej,
- żołnierzy rezerwy, którzy posiadają wystarczające umiejętności w zakresie obsługi sprzętu i wykonywania obowiązków na zajmowanych funkcjach i nie są związani z wykonywaniem czynności zespołowych w obsłudze etatowego sprzętu wojskowego.

Wymienione grupy żołnierzy rezerwy powołuje się tylko w razie rozwijania jednostek do statów czasu wojennego i przeprowadzania ćwiczeń mobilizacyjnych lub mobilizacyjno-taktycznych.

Przedstawione formy szkolenia żołnierzy rezerwy i zasady planowania są przedmiotem szczegółowych badań prowadzonych przez Sztab Generalny, inspektoraty: Szkolenia i Obrony Terytorialnej oraz Departament Kadr MON w celu dalszej modernizacji i kompleksowego doskonalenia systemu przygotowania i szkolenia rezerw osobowych dla potrzeb obrony kraju.

V. Podstawowe zasady prowadzenia ewidencji rezerw osobowych

Zasady prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności reguluje ustawa z dnia 14 lipca 1961 roku oraz szereg aktów wykonawczych organów administracji państwowej. Zgodnie z tymi aktami normatywnymi wszystkie osoby przebywające na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej objęte są ewidencją ludności. W związku z tym na osobach tych ciąży obowiązek meldunkowy, który polega na zameldowaniu się w przypadku przebywania w jakiegokolwiek miejscowości ponad 3 dni. Obowiązek ten winien być spełniony najpóźniej przed upływem czwartej doby licząc od dnia przybycia.

Obowiązek meldunkowy powstaje także w przypadku zmiany nazwiska lub imienia, urodzenia dziecka oraz zgonu.

Prowadzenie ewidencji kontroli ruchu ludności polega na zarejestrowaniu danych o stanie i ruchu ludności, jak również na wykonywaniu innych czynności zmierzających do ustalenia tego stanu i ruchu.

Organami ewidencji i kontroli ruchu ludności w Polsce są właściwe do spraw wewnętrznych organy prezydiów rad narodowych, a w prezydiach rad narodowych, w których nie utworzono organów do spraw wewnętrznych - organy tych prezydiów wykonujące zadania w zakresie spraw wewnętrznych i tak:

- organy ewidencji i kontroli ruchu ludności w gromadach, osiedlach, miastach i dzielnicach prowadzą rejestry wszystkich stałych mieszkańców. Rejestry te stanowią podstawę do stwierdzenia zamieszkania w danej miejscowości

Natomiast w powiatach, miastach stanowiących powiaty oraz w miastach wyłączonych z województw organy ewidencji kontroli i ruchu ludności prowadzą dla obszaru tych powiatów lub miast kartoteki ewidencyjno-adresowe.

Te dane ewidencyjne stanowią dla organów administracji państwowej ważne źródło informacji oraz niezbędny materiał dla celów planistycznych, statystycznych, prognostycznych, obronnych i innych, jak też są jednym z najbardziej przystępnych źródeł informacji adresowych dla ogółu obywateli.

Osoby ubiegające się więc o uzyskanie informacji o aktualnym adresie osób zamieszkałych na terenie kraju wypełniają przeznaczony na ten cel formularz i przesyłają drogą pocztową /lub doręczają osobiście/ do organów ewidencji i kontroli ruchu ludności prezydium powiatowej rady narodowej albo do prezydium miejskiej rady narodowej miasta wyłączonego z powiatu lub województwa - właściwego dla danego obszaru, bądź też Głównego Biura Adresowego, które jest właściwe dla obszaru całego kraju. Organy te na podstawie otrzymanych formularzy obowiązane są udzielić żądanych informacji.

Oprócz ogólnego obowiązku meldunkowego, ciążącego na wszystkich obywatelach PRL istnieje w Polsce obowiązek meldunkowy dla celów obrony, który spoczywa na osobach podlegających obowiązkowi służby wojskowej i obowiązkowi służby w formacji samoobrony.

Obowiązek meldunkowy dla celów obrony obejmuje:

- 1/ Ogólny obowiązek meldunkowy dla celów obrony, który spoczywa na wszystkich osobach podlegających obowiązkowi służby wojskowej i niektórych osobach podlegających obowiązkowi służby w formacjach samoobrony,
- 2/ Szczególne obowiązki meldunkowe dla celów obrony, które spoczywają na żołnierzach rezerwy posiadających przydziały mobilizacyjne do jednostek wojskowych sił zbrojnych.

Ogólny obowiązek meldunkowy dla celów obrony polega na zgłaszaniu właściwemu organowi ewidencji i kontroli ruchu ludności zmian dotyczących miejsca pobytu stałego, pobytu czasowego, adresu ^{miejsca} zamieszkania lub pobytu czasowego oraz imienia lub nazwiska, a ponadto na osobistym lub pisemnym zgłoszeniu w powiatowym sztabie wojskowym faktu ukończe-

nia zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły średniej oraz szkoły wyższej, jak też faktu uzyskania wyższych lub innych kwalifikacji zawodowych poza ukończeniem wymienionych szkół.

Organ ewidencji i kontroli ruchu ludności - któremu osoba podlegająca ogólnemu obowiązkowi meldunkowemu dla celów obrony zgłosiła ~~złą~~ zmianę miejsca zamieszkania - jest obowiązany przesłać niezwłocznie zawiadomienie o zgłoszeniu zmiany do powiatowego /miejskiego, dzielnicowego/ sztabu wojskowego, w którego ewidencji dotychczas pozostawała osoba zgłaszająca zmianę. Zawiadomienie to stanowi dla powiatowego sztabu wojskowego podstawę do przesłania ewidencji żołnierza rezerwy do tego sztabu powiatowego, na terenie którego żołnierz rezerwy został zameldowany.

Szczególny obowiązek meldunkowy dla celów obrony polega na osobistym zgłaszaniu - we właściwym powiatowym sztabie wojskowym - przez żołnierzy rezerwy posiadających karty mobilizacyjne zmian dotyczących miejsca zamieszkania w ściśle określonych przepisami terminach. Ponadto żołnierze rezerwy posiadający karty mobilizacyjne i przewidziani do powołania w ramach rzutu alarmowego /których karty powołania zdeponowane w jednostkach wojskowych/ obowiązani są również zawiadomić dowódcę jednostki wojskowej o każdym wyjeździe z miejsca zamieszkania, przekraczającym 24 godziny.

Szczególne obowiązki meldunkowe dla celów obrony spełnia się niezależnie od ogólnego obowiązku meldunkowego dla celów obrony.

Nałożenie obowiązku na tę kategorię żołnierzy rezerwy zawiadania szefów powiatowych sztabów wojskowych oraz dowódców jednostek wojskowych o wymienionych zmianach, podyktowane zostało koniecznością utrzymania w ciągłej aktualności przydziałów mobilizacyjnych.

System meldunkowy był już w Polsce wielokrotnie nowelizowany, w tym także system meldunkowy dla celów obrony. System ten, jak każdy system meldunkowy na świecie, nie jest całkowicie pozbawiony pewnych cech ujemnych, a więc wymaga dalszego doskonalenia w celu jaknajbardziej adekwatnego dostosowania go do wciąż wzrastających potrzeb życia społecznego.

Zagadnieniem niezwyklej wagi jest konieczność właściwej realizacji obowiązujących zasad meldunkowych przez wszystkie zainteresowane czynniki. Chodzi o to by nałożone w ramach tego systemu obowiązki na poszczególne organy administracji wojskowej i państwowej oraz na wszystkich obywateli, szczególnie zaś na osoby podlegające obowiązkowi służby wojskowej - były właściwie rozumiane i konsekwentnie spełniane. Jest to podstawowy warunek utrzymania w stałej aktualności ewidencji prowadzonej przez organy wojskowe na osoby podlegające obowiązkowi służby wojskowej.

Podstawowymi organami wojskowymi, w których skup się całość ewidencji wojskowej osób podlegających powszechnemu obowiązkowi obrony są powiatowe, miejskie oraz dzielnicowe sztaby wojskowe.

Ewidencja wojskowa dzieli się na wojskowe dokumenty ewidencyjne i dokumenty sprawozdawcze. Wojskowe dokumenty ewidencyjne dzielą się następnie na dokumenty zasadnicze oraz dokumenty pomocnicze.

Z uwagi na limit czasu pominięto w referacie sprawa prowadzenia ewidencji poborowych, ograniczając się do omówienia ogólnych zasad prowadzenia ewidencji oficerów, chorążych i podchorążych rezerwy oraz podoficerów i szeregowców rezerwy.

Zasadniczym wojskowym dokumentem ewidencyjnym jest karta ewidencyjna, która oprócz danych personalnych żołnierzy rezerwy zawiera szereg danych dotyczących przebiegu służby wojskowej, posiadanych kwalifikacji wojskowych, wykształcenia cywilnego, zawodu, miejsca zamieszkania, stopnia zdolności do służby wojskowej oraz inne dane niezbędne do właściwego administrowania zasobami rezerw osobowych.

Karty ewidencyjne żołnierzy rezerwy, prowadzone są w formie kartoteki, która dzieli się na kartotekę mobilizacyjną i kartotekę ogólną.

Kartoteka mobilizacyjna obejmuje karty ewidencyjne żołnierzy rezerwy pierwszego rządu, posiadających przydziały mobilizacyjne do jednostek sił zbrojnych oraz część ewidencji rezerw gospodarki narodowej i obrony terytorialnej, a/mianowicie rezerwy objęte reklamacją oraz posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do jednostek przewidzianych

do militaryzacji i do formacji samoobrony. Ewidencja ta przechowywana jest w pomieszczeniu przeznaczonym do prowadzenia prac mobilizacyjnych.

W kartotece ogólnej prowadzi się karty ewidencji żołnierzy rezerwy przeznaczonych na uzupełnienie potrzeb sił zbrojnych w czasie wojny, stanowiące drugi rzut rezerw sił zbrojnych oraz ewidencję pozostałej części rezerw gospodarki narodowej i obrony terytorialnej przewidzianych do wykorzystania w obronie terytorialnej - oddzielnie na oficerów, chorążych i podchorążych rezerwy oraz oddzielnie na podoficerów i szeregowców.

Zarówno kart teka mobilizacyjna jak kartoteka ogólna, posiadają odrębną, dosyć złożoną strukturę wewnętrzną, której ze względu na ograniczoną ilość czasu nie będę omawiał szczegółowo, lecz dla przykładu omówię krótko niektóre jej fragmenty, a mianowicie kartotekę ewidencyjną podoficerów i szeregowców rezerwy stanowiących drugi rzut rezerw sił zbrojnych.

Ewidencję tę prowadzi się według następujących grup:

- 1/ grupa 1 - rezerwa jednostek wojsk lądowych, wojsk lotniczych, obrony powietrznej kraju,
- 2/ grupa 2 - rezerwa jednostek marynarki wojennej,
- 3/ grupa 3 - rezerwa jednostek wojsk wewnętrznych,
- 4/ grupa 4 - rezerwa jednostek powietrzno-desantowych,
- 5/ grupa 5 - rezerwa jednostek desantowych,
- 6/ grupa 6 - rezerwa jednostek obrony terytorialnej,
- 7/ grupa 7 - rezerwa niewyszkolona,
- 8/ grupa 8 - kobiety przeznaczone do służby wojskowej,
- 9/ grupa 9 - osoby z wyższym wykształceniem,
- 10/ grupa 10- podoficerowie odbywający okresową służbę wojskową.

W poszczególnych grupach karty ewidencyjne prowadzi się według numerów specjalności wojskowych, których występ aktualnie około 550/ łącznie z marynarką wojenną/, a w specjalnościach wojskowych rocznikami /lub grupami roczników/, natomiast w rocznikach oddzielnie podoficerów i oddzielnie szereg

gowców - w porządku alfabetycznym.

Pomocniczymi dokumentami ewidencyjnymi są: wtórniki kart ewidencyjnych, skorowidze kart ewidencyjnych, księgi orzeczeń lekarskich, ewidencja wydanych książeczek wojskowych i inne dokumenty związane z prowadzeniem ewidencji.

Do zasadniczych dokumentów sprawozdawczych zalicza się zestawienia i sprawozdania liczbowe.

Spośród szeregu danych, które zawiera ewidencja wojskowa, szczególna znaczenie posiadają dane dotyczące przebiegu służby wojskowej oraz określone na tej podstawie oraz na podstawie kwalifikacji cywilnych funkcje i specjalności wojskowe, oznaczające przydatność żołnierza rezerwy do pełnienia służby wojskowej na określonym stanowisku w siłach zbrojnych.

Uprawnionymi do określania i nadawania żołnierzom rezerwy specjalności wojskowych są wyłącznie dowódcy jednostek wojskowych i szefowie powiatowych sztabów wojskowych. Prawidłowe nadanie żołnierzom rezerwy specjalności wojskowych i funkcji, odpowiadających faktycznie nabytym kwalifikacjom wojskowym ~~z~~niekiedy także cywilnym, umożliwiające właściwe i racjonalne gospodarowanie zasobami rezerwy osobowych oraz pozwalające na odpowiednie ich wykorzystanie na uzupełnienie potrzeb sił zbrojnych. Dlatego też niedopuszczalne jest stosowanie, przez niektóre jednostki wojskowe praktyki nadawania specjalności wojskowych przez pisarzy - żołnierzy służby zasadniczej którzy nie posiadają do tego żadnych uprawnień jak też odpowiedniego przygotowania.

Warto przy tym podkreślić, że w wyniku ciągłego i wszechstronnego rozwoju sił zbrojnych spowodowanego między innymi wprowadzeniem na wyposażenie wojsk coraz to bardziej nowoczesnego sprzętu i uzbrojenia, stale wzrasta również ilość specjalności wojskowych oraz zaostreżone są kryteria którymi winni odpowiadać żołnierze rezerwy.

O dynamice wzrostu ilości specjalności wojskowych może świadczyć fakt, że jeszcze przed pięciu laty specjalności tych, tylko w etatach podoficerów i szeregowców sił zbrojnych było około 230 - obecnie zaś mamy ich około 550.

Przy czym w każdej specjalności występuje szereg funkcji których łączna liczba wynosi około 3400.

Możemy stwierdzić z całą stanowczością, że bez pełnej i aktualnej ewidencji rezerw osobowych, niemożliwa jest realizacja jakichkolwiek przedsięwzięć w zakresie rozwoju sił zbrojnych, szkolenia i przygotowania rezerw osobowych oraz uzupełnienia sił zbrojnych stanem osobowym, zarówno w czasie pokoju jak i w czasie wojny.

Ze względu na wagę informacji zawartych w ewidencji wojskowej a szczególnie w kartach ewidencyjnych żołnierzy rezerwy, ewidencja ta może być dostępna tylko dla ściśle określonych osób. I tak: prawo wglądu do kartoteki ewidencyjnej mają jedynie osoby zatrudnione bezpośrednio przy prowadzeniu tej ewidencji, przełożeni z tytułu służby oraz osoby przez nich uprawnione. Niektóre dane ewidencyjne dotyczące poszczególnych osób objętych ewidencją wojskową mogą być udzielane organom Milicji Obywatelskiej, prokuratury, sądownictwa, Wojskowej Służby Wewnętrznej, a w przypadku szczególnie uzasadnionych - również innym organom państwowym i organizacjom społecznym na ich prośbę.

Ponadto powiatowe sztaby wojskowe obowiązane są udzielać odpowiedzi na zapytania osób fizycznych i prawnych w sprawach związanych z ustaleniem miejsca pobytu żołnierzy rezerwy oraz wydawania na prośbę tych osób zaświadczeń stwierdzających okres odbytej służby wojskowej, w celu udokumentowania ciągłości pracy dla celów emerytalnych, osadniczych itp.

Kierownictwo i nadzór nad działalnością powiatowych sztabów wojskowych w zakresie prowadzenia ewidencji żołnierzy rezerwy sprawują: szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych oraz szefowie sztabów okręgów wojskowych.

Ogólnie kierownictwo i nadzór nad działalnością sztabów okręgów wojskowych, wojewódzkich i powiatowych sztabów wojskowych w przedmiocie prowadzenia ewidencji podoficerów i szeregowców rezerwy sprawuje Szef Sztabu Generalnego poprzez swojego zastępcę do spraw organizacyjno-mobilizacyjnych, który jednocześnie ustala zasady prowadzenia tej ewidencji, a w zakresie ewidencji podchorążych, chorążych i oficerów rezerwy Szef Departamentu Kadr MON.

Napływ niezbędnych danych o stanie rezerw osobowych do wyższych hierarchicznie organów wojskowych, jak wojewódzkich sztabów wojskowych, sztabów okręgów wojskowych, Sztabu Generalnego, Sztabu Marynarki Wojennej - zapewniony jest przez odpowiedni system sprawozdawczości, który polega na:

- sporządzaniu przez powiatowe sztaby wojskowe /raz na 2 lata/ zestawień liczbowych rezerw osobowych, obrazujących stan ilościowy i jakościowy tych rezerw, zakres ich wykorzystania jak również sposób uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych oraz,
- przesyłaniu do wojewódzkich sztabów wojskowych, które na tej podstawie sporządzają zbiorcze zestawienia i przesyłają do sztabów okręgów wojskowych i Sztabu Marynarki Wojennej. Sztaby okręgów wojskowych sporządzają następnie zestawienia zbiorcze za całość rezerw będących w ich dyspozycji i przesyłają do Sztabu Generalnego.

Przez wiele lat sprawozdania te sporządzane były raz w roku jednak ze względu na dużą pracochłonność, spowodowaną szczególnie wzrostem ilości specjalności wojskowych - częstotliwość sporządzania tych sprawozdań ograniczono do dwóch lat.

Głównym zadaniem wszystkich organów wojskowych, odpowiedzialnych za prowadzenie ewidencji wojskowej jest utrzymanie jej w stałej aktualności. W tym celu organy te, a szczególnie powiatowe sztaby wojskowe, obowiązane są do ścisłej współpracy z urzędami i instytucjami państwowymi, jednostkami gospodarki narodowej a w szczególności z organami ewidencji i kontroli ruchu ludności oraz z jednostkami wojskowymi, wykorzystując przy tym do aktualizacji ewidencji także każdy pobyt w PSZW osób objętych tą ewidencją.

Na szereg organów państwowych nałożony został obowiązek nadsyłania do powiatowych sztabów wojskowych określonych zmian które mają istotny wpływ na aktualność prowadzonej ewidencji. Mianowicie:

- organy ewidencji i kontroli ruchu ludności obowiązane są do bezzwłocznego zawiadamiania PSZW o wszelkich zmianach miejsca zamieszkania osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej, zmianach imienia, nazwiska, o wymeldowaniu z urzędu, wyjeździe za granicę na dłuższy pobyt czasy

- lub pobyt stacy oraz o zgonie tych osób,
- wydziały spraw wewnętrznych prezydiów powiatowych rad narodowych - o utracie lub nabyciu obywatelstwa polskiego
 - sądy powszechne i wojskowe - o skazaniu na karę pozbawienia wolności, pozbawienia praw publicznych, darowaniu lub złagodzeniu kary pozbawienia wolności, odroczeniu jej wykonania oraz udzieleniu przerwy w jej odbywaniu, jak też o zakazie wykonywania określonego zawodu, degradacji lub obniżeniu stopnia wojskowego,
 - Biuro Paszportów Zagranicznych MSW - o wydaniu paszportu za granicę na pobyt stacy,
 - organy Milicji Obywatelskiej - o przyjęciu lub zwolnieniu ze służby w organach MO, mianowaniu na pierwszy i wyższe stopnie podoficerskie w tych organach oraz zaliczeniu lub skreśleniu z rezerwy osobowej MSW,
 - jednostki wojskowe - o zwolnieniu z zasadniczej służby wojskowej i przeniesieniu do rezerwy, przedterminowym zwolnieniu z tej służby bez przeniesienia do rezerwy, o zwolnieniu z jednostki po odbyciu ćwiczeń wojskowych trwających dłużej niż jeden dzień oraz o zwolnieniu z okresowej służby wojskowej jak też o przyjęciu podoficera rezerwy do zawodowej służby wojskowej i zwolnieniu z tej służby,
 - zakład pracy i zakłady naukowe /szkoły/ - o przyjęciu do pracy i zwolnieniu z pracy pracowników posiadających karty mobilizacyjne do jednostek sił zbrojnych, o niewykonaniu przez pracownika albo studenta obowiązków wynikających z powszechnego obowiązku obrony oraz o nieposiadaniu przez te osoby wojskowego dokumentu osobistego.

W tym celu właściwe komórki spraw osobowych wszystkich zakładów pracy oraz zakładów w naukowych obowiązane są sprawdzać czy pracownicy albo studenci podlegający powszechnemu obowiązkowi obrony zgłosili się do poboru, odbyli zasadniczą służbę wojskową, wojskowe szkolenie poborowych lub szkolenie poborowych w oddziałach samoobrony albo ukończyli wojskowe szkolenie studentów i zostali przeniesieni do rezerwy. Ponadto czy dopełnili obowiązku meldunkowego dla

celów obrony, jak również czy posiadają wojskowe dokumenty osobiste.

Organami uprawnionymi do sprawdzania w ewidencji prowadzonej w zakładach pracy i zakładach naukowych - wpisów dotyczących stosunku pracowników i studentów do powszechnego obowiązku obrony, obok prezydiów powiatowych /miejskich, dzielnicowych/ rad narodowych i organów nadrzędnych nad zakładami prowadzącymi ewidencję, są także dowództwa okręgów wojskowych oraz wojewódzkie i powiatowe sztaby wojskowe.

Obowiązek zgłaszania niektórych zmian powiatowym /dzielnicowym, miejskim/ sztabom wojskowym ciąży także na osobach podlegających obowiązkowi służby wojskowej - o czym już był-a mowa.

Widzimy więc, że aktualność ewidencji wojskowej uzależniona jest nie tylko od właściwej pracy personelu powiatowych sztabów wojskowych, ale także od wszystkich organów na których ciąży obowiązek nadsyłania do tych sztabów niezbędnych danych oraz od właściwej postawy i dyscyplinowania wszystkich obywateli podlegających obowiązkowi służby wojskowej.

Należy dodać, że w powiatowych sztabach wojskowych prowadzone są także archiwa, w których przechowuje się karty ewidencyjne osób skreślonych z różnych przyczyn z ewidencji wojskowej, a mianowicie ze względu na wiek, stan zdrowia, w przypadku wyjazdu za granicę na pobyt stały, powołania do zawodowej służby wojskowej, pozbawienia obywatelstwa polskiego oraz zgonu.

Karty ewidencyjne podoficerów i szeregowców rezerwy przechowuje się w archiwum powiatowego sztabu wojskowego do końca roku kalendarzowego, w którym kończą: mężczyźni - lat życia, kobiety - 65 lat życia. Po tym okresie karty ewidencyjne podlegają zniszczeniu. Karty ewidencyjne podchorążych, chorążych i oficerów rezerwy przechowuje się w archiwum przez okres 2 lat od chwili skreślenia ich z ewidencji a następnie przekazuje się do Centralnego Archiwum Wojska Polskiego.

Oprócz wojskowych dokumentów ewidencyjnych występują także wojskowe dokumenty osobiste, do których zaliczamy książeczki wojskowe podoficerów i szeregowców rezerwy oraz legitymacje oficerów rezerwy. Dokumenty te stwierdzają stosunek ich posiadaczy do powszechnego obowiązku obrony, posiadamy stopień wojskowy, specjalność wojskową a w razie powołania ich do czynnej służby wojskowej - również odbywanie tej służby.

Organami uprawnionymi do wydawania żołnierzom rezerwy wojskowych dokumentów osobistych są wyłącznie powiatowe /miejskie, dzielnicowe/ sztaby wojskowe. Przewożenie, przenoszenie lub przesyłanie wojskowych dokumentów osobistych za granicę jest niedozwolone. Osoby wyjeżdżające za granicę na pobyt czasowy winny pozostawić wojskowe dokumenty osobiste w swoim mieszkaniu, bądź też złożyć na przechowanie w powiatowym sztabie wojskowym, natomiast osoby wyjeżdżające za granicę stale, w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, obowiązane są składać wojskowe dokumenty osobiste w swoich zakładach pracy, a w przypadku zatrudnienia w służbie ruchu żeglugi wodnej - mogą złożyć te dokumenty również w organach administracji wodnej. Wojskowe dokumenty osobiste żołnierzy rezerwy wybyłych za granicę na pobyt stały zwracają do właściwych powiatowych sztabów wojskowych organa paszportowe, z jednoczesnym zawiadomieniem tych sztabów o fakcie wydania dane osobie paszportu.

Wojskowe dokumenty osobiste osób odbywających kary pozbawienia wolności - jeżeli kara nie przekracza 3 miesięcy aresztu bez zawieszenia jej wykonania - przechowuje się w depozycie zakładu karnego, jeśli natomiast kara ta przekracza 3 miesiące aresztu - kierownik zakładu karnego:

- a/ legitymację oficerów rezerwy zwraca do właściwego powiatowego sztabu wojskowego,
- b/ książeczki wojskowe podoficerów i szeregowców rezerwy zwraca do PSZW tylko w przypadku posiadania przez tych żołnierzy rezerwy kart mobilizacyjnych.

Reasumując należy podkreślić, że właściwe prowadzenie ewidencji i utrzymanie jej w stałej aktualności ma

zasadnicze znaczenie i umożliwić organom wojskowym prawidłowo administrowanie zasobami rezerw osobowych oraz ich wykorzystania dla potrzeb sił zbrojnych.

VI. Z a k o ń c z e n i e

Rzecz jasna, że poruszone zagadnienia nie wyczerpują całokształtu problematyki związanej z osiąganiem gotowości mobilizacyjnej sił zbrojnych. Głównym celem referatu było między innymi zwrócenie uwagi oficerów na ważność i złożoność problemu rezerw ludzkich w aspekcie ogólnej problematyki obronnej kraju.

Sprawy te są od wielu lat przedmiotem troski i wnikliwych badań Sztabu Generalnego, mających na celu wypracowanie i sprawdzenie realności przyjętych rozwiązań koncepcyjnych w zakresie mobilizacyjnego przygotowania i rozwijania sił zbrojnych, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania i właściwego wykorzystania rezerw osobowych. Życie potwierdza w całej rozciągłości słuszność i realność przyjętych zamierzeń w tym zakresie a jednocześnie ujawnia potrzebę dalszego doskonalenia naszego systemu obronnego oraz wskazuje na konieczność ciągłego szukania nowych, coraz bardziej optymalnych rozwiązań gwarantujących jak najlepsze efekty przy możliwie najmniejszym nakładzie sił i środków. Dlatego też problematyka ta winna znaleźć się w centrum uwagi nie tylko organów administracyjno-mobilizacyjnych i wąskiej grupy specjalistów ale winna interesować wszystkie bez wyjątku organy wojskowe a także wszystkich oficerów bez względu na charakter pełnionej służby wojskowej, szczególnie zaś dowódców wszystkich szczebli.

Ogromną rolę mogą tu odegrać również uczelnie wojskowe a zwłaszcza Akademia Sztabu Generalnego, która zakres swych badań naukowych winna w większym stopniu objąć problematykę związaną z zabezpieczeniem gotowości mobilizacyjnej sił zbrojnych.

Sprawy te winny być szerzej uwzględniane w pracy dydaktycznej kadry naukowej uczelni, jak również stanowić przedmiot zainteresowania słuchaczy w wyborze tematyki prac dyplomowych i doktorskich.

Nie mniej ważna rola przypada tu także kadrze jednostek wojskowych, która z racji zajmowanych stanowisk służbowych ma często poważne możliwości wpływu na kształtowanie właściwej polityki w zakresie szkolenia rezerw osobowych. Zależy to tylko od właściwego rozumienia zagadnienia i stopnia osobistego zaangażowania się we wszystkie sprawy, które w jakimkolwiek stopniu rzutują na jakość tych rezerw. Koniecznym jest więc jak najbardziej efektywne wykorzystanie przez jednostki wojskowe czasu przeznaczanego na szkolenie żołnierzy, zwłaszcza w ramach ćwiczeń wojskowych, szukania najodpowiedniejszych form i metod szkolenia, bardziej wszechstronnego poznawania cech osobistych żołnierzy i ich walorów wojskowych, właściwego kształtowania postaw moralno-politycznych, zwiększenie troski o sprawy bytowe żołnierzy oraz wyrabianie wszystkich pozytywnych wartości a^w tym świadomej dyscypliny i poczucia odpowiedzialności.

Wydruk. w 5 egz. - Bibl.Tj.

Opracował: Zespół oficerów

Wykonał: płk Biernacki

Druk: E.B. dnia 16.06.1970 r.

Nr ks.masz.010/Org.Mob.

